

تطبیق تاریخ قمری بر تاریخ شمسی و تأثیر آن در فهم مطالبی جدید از روایات با رویکردی بر آرای امام خمینی^(س)

سید حسن خمینی^۱
رشید داودی^۲

چکیده: در این مقاله تلاش شده است که با تطبیق تاریخ قمری بر تاریخ شمسی و با استفاده از نرم افزارهای موجود، نشان دهیم که برخی روایات نسبت به برخی دیگر از احتمال صحت بیش‌تری برخوردارند. همچنین سعی شده است اثبات گردد که این نوع نگاه می‌تواند اشتباه بودن برخی از روایات را آشکار سازد. نکته مهم آن است که این مقاله در مسیر تبیین اندیشه امام خمینی در خصوص تأثیر زمان بر اجتهاد نگاشته شده است. قصد ما بر این است که این نوع نگاه را نه تنها در محدوده روایات تاریخی بررسی کرده، بلکه در آینده، آن را به حوزه روایات فقهی نیز سوق دهیم.

کلیدواژه‌ها: تاریخ قمری، تاریخ شمسی، بعثت، هجرت، میلاد رسول الله^(ص)، امام علی^(ع)، صدیق طاهره^(س)، امام حسن^(ع) و امام حسین^(ع).

مقدمه

از زمره مهم‌ترین دستاوردهای عمر با برکت امام خمینی طرح قاعده «تأثیر زمان و مکان در اجتهاد» است. قاعده‌ای که کمتر به آن پرداخته شده است و باید گفت که اگر همّت شاگردان و علاقه‌مندان به ایشان و تلاشگران عرصه علم نباشد، ممکن است به فراموشی سپرده شود. اما از سوی دیگر باید پذیرفت که این مهم، محتاج روش و طریقه‌ای است که اصول مدون و پذیرفته

۱. تولیت مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی^(س) و رئیس هیأت امنای پژوهشکده امام خمینی^(س) و انقلاب اسلامی.

e-mail: info@ri-khomeini.ac.ir

۲. کارشناسی ارشد علوم سیاسی دانشگاه قم و دانش آموخته خارج فقه و اصول حوزه علمیه قم.

e-mail: rashiddavoodi@yahoo.com

این مقاله در تاریخ ۱۳۹۰/۶/۲۶ دریافت گردید و در تاریخ ۱۳۹۰/۷/۱۷ مورد تأیید قرار گرفت.

شده‌ای را برای این نگاه فراهم آورد. مقاله پیش رو تلاشی است در این مسیر و گامی است کوچک که امید است در پی آن گام‌های بلندتری برداشته شود.

در این نوشتار تلاش شده به سؤالی پاسخ داده شود که شاید هنوز در میان اندیشمندان مطرح نشده است. سؤالی که ممکن است جواب به آن، راه‌های نرفته‌ای را هموار کند و چراغی باشد در قسمت‌هایی از تاریخ و فقه که در پس سال‌های طولانی در تاریکی مانده‌اند. سؤال آن است که «آیا تطبیق تاریخ از هجری قمری به هجری شمسی می‌تواند نکات جدیدی را معلوم سازد، نکاتی که از روایات و تاریخ برمی‌آید و صحت و سقم قضیه فقهی یا تاریخی را بازگو می‌کند؟»

پیش از این در مقاله «تبيين مستندات فتوای امام خمینی در مسأله استتلال» (خمينی ۱۳۸۸: ۱۱۵-۱۴۹؛ ۱۳۸۶: ۶۹-۳۷) به گوشه‌ای از این امر پرداخته شده بود و اینک بحث را از دریچه‌ای تاریخی آغاز می‌کنیم و ان شاء الله در آینده آن را در حوزه فقه بررسی خواهیم کرد.

بنابراین در تحقیق حاضر قصد ما بر این است که روایات و اقوال منقول در مورد تاریخ زندگانی اهل بیت - علیهم السلام - را با تطبیق تاریخ قمری بر تاریخ شمسی، بررسی کنیم و ببینیم که آیا اساساً بازشناسی تاریخ شمسی در روایات تأثیری بر صحت و سقم یا ضعف و قوت آنها دارد؟ قبل از ورود به اصل بحث بیان چند نکته لازم است:

۱) منبع بحث روایی ما کتاب شریف *بحارالانوار*، اثر مرحوم علامه شیخ محمدباقر مجلسی - اعلی الله مقامه الشریف - است، که در بعضی موارد با برخی از کتاب‌های تاریخی - که مورد اشاره قرار می‌گیرد - همراه شده است.

۲) برای تبدیل تاریخ قمری به شمسی چند نرم افزار وجود دارد که ما از بین آنها سه نرم افزار^۱ را برای تبدیل انتخاب کردیم. این برنامه‌ها این قابلیت را دارند که تبدیل تاریخ قمری به شمسی را بر اساس تقویم کشور عربستان انجام دهند.

۳) بر اساس اینکه تقویم‌های قمری محوریشان بر رؤیت ماه قرار دارد، لذا در نتایج حاصل از تبدیل تاریخ ممکن است یک یا دو روز اختلاف باشد. البته یادآوری این نکته نیز لازم است که این اختلاف روز در بازگشت یک یا دو روز به عقب است، به عنوان مثال اگر در روایت ذکر می‌شود که فلان واقعه در روز سه شنبه سوم جمادی الثانی سال ۱۱

۱. این نرم افزارها در قسمت منابع معرفی شده‌اند.

هجرت اتفاق افتاده و ما با تطبیق تاریخ آن به تاریخ شمسی به این نتیجه برسیم که سوم جمادی‌الثانی سال ۱۱ هجرت روز چهارشنبه یا پنج‌شنبه بوده، می‌توان از این اختلاف (با بازگشت یک یا دو روز به عقب) اغماض کرد و بر صحت نقل روایی تأکید کرد. اما در صورتی که تطبیق تاریخ، آن روز را یکشنبه ضبط کرده باشد، می‌توان از صحت حدیث چشم پوشی کرد.

۴) در تطبیق تاریخ سال‌های کیبسه و بحث‌های مهم محاسبه علمی تطبیق تاریخ لحاظ شده و ما به خاطر دقت بیشتر بحث از سه تقویم استفاده کرده‌ایم.

۵) از آنجا که بنای این تحقیق بر اثبات اصل تأثیرگذاری تطبیق تاریخ قمری بر تاریخ شمسی است و هدف به دست آوردن و ذکر شواهدی از روایات بر این مدعا است، ممکن است گاهی بین تاریخ‌های ذکر شده در یک شاهد مثال با شاهد دیگر مطابقت از حیث تاریخ وجود نداشته باشد.

البته اگر بنا را بر بررسی کامل‌تر و پژوهش عمیق‌تری می‌گذاشتیم، تا امثال این اشکالات احتمالی دفع شوند، نیاز به زمان بیش‌تری بود که نتیجه آن به مراتب بیش‌تر از تحقیق حاضر می‌شد. ما برای رسیدن به هدف خود، مبنی بر تأثیر بازشناسی تاریخ شمسی در احادیث، از کتاب شریف *بحار الانوار* و بعضاً از کتاب *البدایة و النهایة* استفاده کرده‌ایم.^۱ در این مقاله به شواهد تاریخی که در این زمینه دست پیدا کردیم، پرداخته و آنها را در ۱۶ شاهد ارائه می‌نماییم. این شواهد عبارتند از:

شاهد اول: روز ولادت حضرت زهرا^(س)

سال ۵ یا ۲ بعد از بعثت به عنوان سال ولادت صدیقه طاهره - سلام الله علیها - تعیین می‌شود. به طور کلی، در مورد سال ولادت حضرت سه قول، ذکر شده است که عبارتند از: سال ۵ قبل از بعثت، سال ۲ بعد از بعثت، سال ۵ بعد از بعثت. حال با توجه به اینکه:

۱. در مواردی که نام کتاب ذکر نشده است منظور کتاب *بحار الانوار* است.

۱) همه روایاتی که روز تولد را ذکر کرده‌اند، از جمله حدیث ۷ باب ۱ و حدیث ۱۴ باب ۱ از جلد ۴۳ به ۲۰ جمادی الثانی اشار شده است. شیخ مفید نیز در حدیث ۱۲ باب ۱ جلد ۴۳ به این امر تصریح کرده است.

۲) در حدیث ۱۴ باب ۱ ج ۴۳ روز جمعه به عنوان روز تولد تعیین شده است.

۳) طبق تقویم:

- ۲۰ جمادی الثانی سال ۵ قبل بعثت مطابق با پنج شنبه بوده است؛

- ۲۰ جمادی الثانی سال ۲ بعثت، شنبه بوده؛

- ۲۰ جمادی الثانی سال ۵ بعثت، جمعه بوده است.

نتیجه می‌گیریم که قطعاً سال ۵ قبل از بعثت نمی‌تواند صحیح باشد، چرا که طبق روایت، تولد روز جمعه بوده که با محاسبه احتمال خطا ممکن است روز شنبه نیز بوده باشد.

شاهد دوم: تاریخ بشارت ازدواج امیرالمؤمنین^(ع) و فاطمه زهرا^(س)

بشارت ازدواج امیرالمؤمنین و صدیقه طاهره - سلام الله علیهما - توسط جبرئیل سال سوم هجرت بوده است نه سال دوم.

۱) بنا بر حدیث ۶ باب ۶ در جلد ۴۳ بحارالانوار بشارت روز جمعه بوده است.

۲) بنا بر حدیث ۳۵ باب ۵ جلد ۴۳ روز بشارت ۲۴ رمضان بوده است.

از طرفی در مورد سال ازدواج سه نقل وجود دارد (سال ۲ و سال ۳ هجرت). با تطبیق تاریخ

می‌بینیم که:

یک) ۲۴ رمضان سال ۳ روز جمعه می‌شود ولی سال ۲ روز دوشنبه یا سه شنبه می‌شود. پس قطعاً سال ۲ نمی‌تواند درست باشد.

دو) طبق روایت ۳۲ باب ۵ ازدواج حضرت بعد از جنگ بدر بوده و می‌دانیم که جنگ بدر در ۱۷ رمضان سال ۲ بوده، پس می‌توان گفت: بشارت ازدواج یا روز جمعه نبوده و ۲۴ رمضان سال ۲ مصادف با روز دوشنبه بوده یا اینکه ۲۴ رمضان نبوده و ۲۱ رمضان سال ۲ بوده است.

سه) با توجه به حدیث ۱ باب ۵، جلد ۴۳ که ازدواج حضرت را ۲۱ محرم، شب پنجشنبه سال ۳ برمی‌شمرد، این قول با تطبیق تاریخ شمسی که روز جمعه را معین کرده، درست خواهد بود.

شاهد سوم: شهادت و طول عمر حضرت زهرا^(س)

روز سه شنبه ۳ جمادی الثانی سال ۱۱ هجرت به عنوان روز شهادت حضرت زهرا - سلام الله علیها - تعیین می شود.

(۱) بطلان حدیث ۱۹ باب ۷، که شهادت حضرت صدیقه را ۳ رمضان سال ۱۱ شب سه شنبه می داند، چون ۳ رمضان سال ۱۱ مصادف با روز شنبه (۱۱/۹/۳) است.

(۲) بطلان حدیث ۱۶ باب ۷، که شهادت را ۱۳ رمضان سال ۱۱ شب یکشنبه می داند، در حالی که این شب مصادف با سه شنبه (۱۱/۹/۳) می شود.

(۳) تأیید حدیث ۱۱ باب ۷، که شهادت را ۳ جمادی الثانی سال ۱۱ روز سه شنبه می داند، چون این روز مصادف با (۱۱/۶/۶) روز سه شنبه است.

نکته: با توجه به تعیین روز شهادت حضرت زهرا^(س) و رحلت پیامبر^(ص)، اگر رحلت پیامبر^(ص) روز ۲۸ صفر سال ۱۱ باشد، حضرت زهرا - سلام الله علیها - در هنگام رحلت ۱۷ سال و ۸ ماه و حدود ۲۲ روز داشته اند و چون شهادت ایشان در ۳ جمادی الثانی بوده لذا معلوم می شود که بعد از پیامبر^(ص) ۳ ماه و ۲۱ روز زندگی کرده اند.

اما اگر رحلت پیامبر^(ص) را ۱۲ ربیع الاول سال ۱۱ هجرت بگیریم، ایشان بعد از پیامبر ۹۵ روز زندگی کرده اند.

شاهد چهارم: روز ولادت امیرالمؤمنین^(ع) و تطبیق آن با عام الفیل

روز جمعه ۱۳ رجب سال ۳۰ عام الفیل مطابق با ۲۲/۷/۱۹ سال قبل از هجرت (تاریخ شمسی) به عنوان روز ولادت امام علی - علیه السلام - تعیین می شود. همچنین معین می گردد که عام الفیل ۵۳ سال قبل از هجرت بوده است.

در مورد اینکه سال ولادت (۳۰ عام الفیل) ایشان چند سال قبل از هجرت بوده اختلاف است که منشأ این اختلاف در این است که سال عام الفیل چند سال قبل از هجرت پیامبر^(ص) اتفاق افتاده، لذا برای روشن شدن مطلب بیان چند نکته لازم است:

الف) در مورد اینکه عام الفیل چند سال قبل از هجرت بوده دو قول وجود دارد: یکی اینکه ۵۵ سال قبل هجرت بوده و دیگری اینکه ۵۳ سال قبل هجرت بوده است.

ب) اگر عام الفیل ۵۵ سال قبل هجرت باشد، پس ولادت امیرالمؤمنین^(ع) ۲۵ سال قبل از هجرت بوده است.

ج) اگر عام الفیل ۵۳ سال قبل هجرت باشد، پس ولادت امیرالمؤمنین^(ع) ۲۳ سال قبل از هجرت بوده است.

د) اگر ولادت ۲۵ سال قبل از هجرت باشد، ۱۳ رجب مطابق می شود با ۲۴/۸/۱۰ قبل هجرت در روز سه شنبه، در حالی که ۱۳ رجب مطابق احادیث، ۳، ۷، ۹، ۱۰، ۱۳، ۱۴ و ۱۶ باب ۱ جلد ۳۵ روز جمعه بوده و در آن اختلافی نیست.

ه) اما اگر ولادت ۲۳ سال قبل از هجرت باشد، ۱۳ رجب مطابق است با ۲۲/۷/۱۹ قبل از هجرت در روز جمعه.

بنابراین نتیجه می گیریم که سال عام الفیل ۵۳ سال قبل از هجرت بوده نه ۵۵ سال، در نتیجه سال ۳۰ عام الفیل، ۲۳ سال قبل از هجرت می باشد.

با توجه به این نتیجه:

۱) حدیث ۷ باب ۱، جلد ۳۵ که ولادت امام را در ۲۸ سالگی پیامبر^(ص) ذکر کرده، رد می شود، چون عام الفیل را ۵۵ سال قبل از هجرت گرفته اند. همچنین اشاره حدیث به ۱۲ سالگی امام در هنگام بعثت نیز رد می شود، چون امام ۱۰ ساله بودند و پیامبر^(ص) ۴۰ سال داشتند که مبعوث شدند.

۲) حدیث ۸ باب ۱ جلد ۳۵ نیز که اشاره به ۱۲ سالگی حضرت در زمان بعثت دارد نیز مردود است.

۳) حدیث ۱۰ باب ۱ جلد ۳۵ که اشاره به سال ولادت در ۲۵ سال قبل از هجرت و ۱۲ ساله بودن امام در هنگام بعثت را دارد نیز مردود است.

۴) حدیث ۳۸ باب ۱ جلد ۳۵ که اشاره دارد بر اینکه ولادت در ۱۵ رمضان سال ۳۰ عام الفیل است نیز رد می شود، چون ۱۵ رمضان ۲۳ قبل هجرت مطابق با ۲۲/۹/۲۱ سال قبل هجرت در روز پنج شنبه است. حتی اگر ولادت را ۲۵ سال قبل هجرت بگیریم نیز ۱۵ رمضان مطابق می شود با روز دوشنبه ۲۴/۱۰/۱۲ سال قبل هجرت، که باز هم با روز جمعه مطابقت ندارد.

۵) حدیث ۹ و ۱۱ و ۱۳ و ۳۸ باب ۱ جلد ۳۵ که اشاره به ۳۰ ساله بودن پیامبر در هنگام ولادت امام علی -علیهما السلام- را دارند، همگی مؤید هستند بر اینکه عام الفیل، ۵۳ سال قبل هجرت بوده است.

شاهد پنجم: تاریخ شهادت امیرالمؤمنین^(ع)

در تاریخ‌های مذکور در شهادت امیرالمؤمنین — علیه السلام — نکته مهم این است که بین تاریخ‌های مذکور هیچ مطابقتی وجود ندارد. مثلاً حدیث ۳ باب ۱ جلد ۳۵ شهادت را روز جمعه ۲۱ یا ۱۹ رمضان می‌داند، ولی حدیث ۱ باب ۱۲۷ جلد ۴۲ شهادت را ۲۱ رمضان روز یکشنبه می‌داند و حدیث ۲ باب ۱۲۷ جلد ۴۲، ۲۳ رمضان را روز یکشنبه می‌داند و هکذا....

اما:

(۱) حدیث ۳ باب ۱ جلد ۳۵ که اشاره دارد بر اینکه شهادت در ۲۱ رمضان سال ۴۰ در روز جمعه بوده، مردود است، چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۰ یا ۳۹/۱۱/۱۱ روز چهارشنبه یا پنج‌شنبه است.

(۲) حدیث ۱ باب ۱۲۷ جلد ۴۲ که شهادت را ۱۹ رمضان روز جمعه می‌داند نیز مردود است، چون تاریخ مذکور مطابق با ۸ یا ۳۹/۱۱/۹ روز دوشنبه یا سه‌شنبه است.

قول دیگر در این حدیث که شهادت را ۲۱ رمضان روز یکشنبه می‌داند نیز اشتباه است، چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۰ یا ۳۹/۱۱/۱۱ روز چهارشنبه یا پنج‌شنبه است.

(۳) حدیث ۲ باب ۱۲۷ جلد ۴۲ که شهادت امام علی^(ع) را ۲۱ یا ۲۳ رمضان سال ۴۰ هجرت در روز یکشنبه می‌داند نیز مردود است. چون ۲۱ رمضان مطابق با ۱۰ یا ۳۹/۱۱/۱۱ روز چهارشنبه یا پنج‌شنبه است و ۲۳ رمضان مطابق با ۱۲ یا ۳۹/۱۱/۱۳ روز جمعه یا شنبه است، و هیچ‌یک از این تاریخ‌ها مطابقتی با روز یکشنبه ندارد.

قول دیگر در این حدیث که شهادت را ۱۹ رمضان سال ۴۱ در روز دوشنبه می‌داند نیز مردود است، چون تاریخ مذکور مطابق با ۴۰/۱۰/۲۸ روز شنبه می‌باشد.

(۴) حدیث ۳ باب ۱۲۷ جلد ۴۲ که شهادت را ۲۱ رمضان سال ۴۰ در روز یکشنبه می‌داند نیز رد می‌شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۰ یا ۳۹/۱۱/۱۱ روز چهارشنبه یا پنج‌شنبه است.

(۵) حدیث ۴ باب ۱۲۷ جلد ۴۲، شهادت را در ۱۷ رمضان روز جمعه بر شمرده و این تاریخ مورد تأیید می‌باشد چون مطابق با ۶ یا ۳۹/۱۱/۷ شنبه یا یکشنبه است.

اما قول دیگر (قول مجاهد) منقول در حدیث که شهادت را ۲۱ رمضان شب یکشنبه می‌داند، رد می‌شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۰ یا ۳۹/۱۱/۱۱ روز چهارشنبه یا پنج‌شنبه می‌باشد.

- ۶) حدیث ۱۲ باب ۱۲۷ جلد ۴۲ که شهادت را ۲۳ رمضان سال ۴۰ می‌داند مورد تأیید است، چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۲ یا ۳۹/۱۱/۱۳ روز جمعه یا شنبه می‌باشد.
- ۷) حدیث ۲۸ باب ۱۲۷ جلد ۴۲ که اشاره دارد بر اینکه شهادت حضرت در سن ۶۵ سالگی بوده و اینکه در هنگام بعثت پیامبر^(ص) ۱۲ سال داشته‌اند نیز به خاطر مطالب مذکور در مقدمه عام الفیل بطلانش ثابت می‌شود.
- ۸) حدیث ۳۹ باب ۱۲۷ جلد ۴۲ که شهادت را در ۲۱ رمضان سال ۴۰ می‌داند نیز رد می‌شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۰ یا ۳۹/۱۱/۱۱ روز چهارشنبه یا پنج‌شنبه می‌باشد.
- ۹) حدیث ۴۶ باب ۱۲۷ جلد ۴۲ که ضربت خوردن را در ۱۷ رمضان سال ۴۰ در روز جمعه و شهادت را ۳ روز پس از آن در روز یکشنبه می‌داند:
- الف) این قول علی‌رغم اینکه در تطبیق تاریخ ضربت خوردن قابل تأیید است (چون مطابق با ۶ یا ۳۹/۱۱/۷ شنبه یا یکشنبه است) اما این اشکال را دارد که سه روز بعد از جمعه، دوشنبه می‌شود نه یکشنبه.
- ب) قول دیگر منقول در این حدیث که ضربت خوردن را در ۱۹ رمضان سال ۴۰ روز جمعه می‌داند نیز رد می‌شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۸ یا ۳۹/۱۱/۹ روز دوشنبه یا سه شنبه می‌باشد.
- ج) قول دیگر منقول در این حدیث که ضربت خوردن را در ۲۱ رمضان سال ۴۰ روز جمعه می‌داند نیز رد می‌شود چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۰ یا ۳۹/۱۱/۱۱ روز چهارشنبه یا پنج‌شنبه می‌باشد.
- د) قول دیگر منقول در این حدیث که ضربت خوردن را در ۲۳ رمضان سال ۴۰ روز جمعه می‌داند مورد تأیید است چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۲ یا ۳۹/۱۱/۱۳ روز جمعه یا شنبه می‌باشد.
- ه) اشکال دیگری که به این حدیث وارد است مربوط به قولی است که سن امام را هنگام شهادت ۶۵ سال ذکر می‌کند و همچنین ذکر می‌کند که امام هنگام بعثت پیامبر^(ص) ۱۲ سال داشته‌اند، که بطلان این کلام در بحث عام الفیل در ولادت امام گذشت.
- ۱۰) در حدیث ۵۱ باب ۱۲۷ جلد ۴۲ تاریخ ضربت خوردن امام را ۲۱ رمضان و شهادت را در شب جمعه ۲۳ رمضان سال ۴۰ هجرت می‌داند که قابل تأیید است و تاریخ ۲۳ رمضان مطابق با ۱۲ یا ۳۹/۱۱/۱۳ روز جمعه یا شنبه است.

در نتیجه گیری از بحث شهادت امیرالمؤمنین - علیه السلام - دو قول از مجموع اقوال قابل تأیید است که عبارتند از:

یک) ۱۷ رمضان سال ۴۰ روز جمعه (این تاریخ طبق حدیث ۴ باب ۱۲۷ جلد ۴۲ تاریخ شهادت و طبق حدیث ۴۶ باب ۱۲۷ جلد ۴۲ تاریخ ضربت خوردن ذکر شده است).
 دو) حدیث ۵۱ باب ۱۲۷ جلد ۴۲ تاریخ ضربت خوردن امام را ۲۱ رمضان وشهادت را در شب جمعه ۲۳ رمضان سال ۴۰ هجرت می داند که قابل تأیید است.

شاهد ششم: تاریخ وقوع جنگ جمل

در مورد تاریخ شروع و پایان جنگ جمل در احادیث، اقوال زیر به چشم می خورد:

۱) در صفحه ۱۷۵ کتاب *البدایة و النهایة* جلد ۷ اشاره می شود که جنگ ۱۰ جمادی الثانی سال ۳۶ روز پنجشنبه بوده است.

لذا می توان نتیجه گرفت که جنگ جمل در ۱۰ جمادی الثانی سال ۳۶، شب جمعه بوده است.
 ۲) حدیث ۱۶۶ باب ۳ جلد ۳۲ اشاره دارد که جنگ جمل در ۵ جمادی الثانی روز پنجشنبه بوده که رد می شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۰ یا ۳۵/۹/۱۱ روز دوشنبه یا سه شنبه است.

۳) در جلد ۷ کتاب *البدایة و النهایة* صفحه ۱۷۴ پایان جنگ جمل را ۱ رجب سال ۳۶ می داند که قابل تأیید است و مطابق با ۵ یا ۳۵/۱۰/۶ روز شنبه یا یکشنبه است.

۴) جلد ۷ کتاب *البدایة و النهایة* صفحه ۱۷۵ مرگ طلحه در تاریخ ۱۰ جمادی الثانی سال ۳۶ روز پنجشنبه می داند که قابل تأیید است، چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۵ یا ۳۵/۹/۱۶ روز شنبه یا یکشنبه است.

۵) در حدیث ۱۳۲ باب ۳ جلد ۳۲ اشاره شده است که جنگ جمل در ۱۰ جمادی الثانی سال ۳۶ هجرت بوده که این تاریخ مطابق است با ۱۵ یا ۳۶/۹/۱۶ روز شنبه یا یکشنبه، که قابل تأیید است.

۶) در جلد ۷ کتاب *البدایة و النهایة* صفحه ۱۷۹ اشاره دارد به اینکه ورود امام به کوفه در مراجعت از بصره در ۱۲ رجب سال ۳۶ روز دوشنبه بوده است که قابل تأیید است چون تاریخ مذکور مطابق است با ۱۶ یا ۳۵/۱۰/۱۷ روز سه شنبه یا چهارشنبه است.

شاهد هفتم: تاریخ وقوع جنگ صفین

- (۱) حدیث ۳۹۵ باب ۱۲ جلد ۳۲ که اشاره دارد روز اول جنگ صفین در ۱ محرم سال ۳۷ روز چهارشنبه بوده است، رد می‌شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۳۶/۳/۳۱ روز یکشنبه است.
- (۲) حدیث ۴۰۱ باب ۱۲ جلد ۳۲ اشاره دارد به اینکه خروج امام علی - علیه السلام - به سمت شامیان روز پنج‌شنبه ۷ صفر سال ۳۷ بوده که این تاریخ نیز مردود است، چون تاریخ مذکور مطابق با ۳۶/۵/۵ روز دوشنبه است.
- (۳) حدیث ۴۰۳ باب ۱۲ جلد ۳۲ اشاره دارد به اینکه جنگ شدیدی که میان سپاه علی - علیه السلام - و شامیان در گرفت ولی غالبی نداشت، در روز چهارشنبه ۶ صفر سال ۳۷ بوده که این تاریخ نیز مردود است، چون تاریخ مذکور مطابق با ۳۶/۵/۴ روز یکشنبه است.
- (۴) حدیث ۴۴۲ باب ۱۲ جلد ۳۲ که آغاز جنگ با شامیان را ۱۰ ربیع الاول سال ۳۷ در روز پنج‌شنبه می‌داند نیز مردود است، چون تاریخ مذکور مطابق با ۳۶/۷/۵ روز یکشنبه است.
- (۵) در جلد ۷ کتاب *البدایة و النهایة* صفحه ۱۸۴ اشاره دارد به اینکه صف آرای در جنگ صفین بعد از آتش بس در محرم، در تاریخ ۱ صفر سال ۳۷ هجرت در روز چهارشنبه بوده که رد می‌شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۳۶/۴/۳۰ روز سه‌شنبه است.
- (۶) جلد ۷ کتاب *البدایة و النهایة* صفحه ۱۹۵ اشاره دارد به اینکه پذیرش حکمیت در تاریخ ۱۳ صفر سال ۳۷ در روز چهارشنبه بوده که رد می‌شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۳۶/۵/۱۱ روز یکشنبه بوده است.
- (۷) جلد ۷ کتاب *البدایة و النهایة* صفحه ۱۹۳ اشاره دارد به اینکه شروع جنگ صفین در تاریخ ۱ ذیحجه سال ۳۶ روز جمعه بوده که قابل تأیید است، چون تاریخ مذکور مطابق با ۳۶/۳/۲ روز شنبه است.

شاهد هشتم: تاریخ رحلت حضرت رسول (ص)

- در مورد رحلت حضرت محمد - صلی الله علیه و آله - اقوالی به شرح ذیل مطرح است:
- (۱) حدیث ۱ باب ۲ جلد ۲۲ رحلت پیامبر (ص) را روز دوشنبه ۲ ربیع الاول سال ۱۰ می‌داند که رد می‌شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۹ یا ۱۰/۳/۲۰ روز جمعه یا شنبه است. بنابراین دیگر در این حدیث، رحلت پیامبر (ص) روز دوشنبه ۸ ربیع الاول سال ۱۰ است که رد می‌شود، چون تاریخ

مذکور مطابق با ۲۵ یا ۱۰/۳/۲۶ روز پنج شنبه یا جمعه است. بر اساس قول دیگر در این حدیث، رحلت پیامبر^(ص) روز دوشنبه ۲۲ ربیع الاول سال ۱۰ است که رد می‌شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۸ یا ۱۰/۴/۹ روز پنج شنبه یا جمعه است. قول دیگر در این حدیث، رحلت پیامبر^(ص) را روز دوشنبه ۱۰ ربیع الاول سال ۱۰ است نیز رد می‌شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۲۷ یا ۱۰/۳/۲۸ روز شنبه یا یکشنبه است.

۲) حدیث ۷ باب ۲ جلد ۲۲ تاریخ رحلت را روز دوشنبه ۱۲ ربیع الاول می‌داند، ولی اشاره‌ای به سال رحلت نکرده است.

در مورد سال رحلت حضرت رسول^(ص) دو قول بیش تر وجود ندارد: سال ۱۰، و سال ۱۱. الف) اگر رحلت در سال ۱۰ باشد تاریخ مذکور تأیید می‌شود، چون مطابق با ۲۹ یا ۱۱/۳/۳۰ روز دوشنبه یا سه شنبه است.

ب) اگر رحلت در سال ۱۱ باشد تاریخ مذکور رد می‌شود چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۹ یا ۱۱/۳/۲۰ روز شنبه یا یکشنبه است که با دوشنبه مذکور در روایت نمی‌سازد.

۳) حدیث ۱۶ باب ۲ جلد ۲۲ تاریخ رحلت را روز دوشنبه ۲۸ صفر می‌داند که قابل تأیید است، چون تاریخ مذکور مطابق با ۶ یا ۱۱/۳/۷ روز یکشنبه یا دوشنبه است.

قول دیگر در این حدیث که رحلت را روز دوشنبه ۲۸ صفر سال ۱۰ می‌داند نیز قابل تأیید است، چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۶ یا ۱۰/۳/۱۷ روز سه شنبه یا چهارشنبه است.

قول دیگر در این حدیث که رحلت را روز دوشنبه ۱۲ ربیع الاول می‌داند اگر رحلت را سال ۱۰ بدانند تأیید می‌شود، ولی اگر رحلت را در سال ۱۱ بدانیم رد می‌شود، به دلیل آنچه در حدیث ۷ باب ۲ جلد ۲۲ گفته شد.

قول دیگر در این حدیث که رحلت را دوشنبه ۲ ربیع الاول می‌داند اگر سال رحلت ۱۱ باشد تأیید می‌شود، چون مطابق با ۹ یا ۱۱/۳/۱۰ می‌شود. اما اگر رحلت را سال ۱۰ بدانیم رد می‌شود، چون مطابق با ۱۹ یا ۱۰/۳/۲۰ روز جمعه یا شنبه است.

۴) حدیث ۲۷ باب ۲ جلد ۲۲ که رحلت را دوشنبه ۲۸ صفر سال ۱۰ می‌داند نیز قابل تأیید است، به دلیل آنچه در یکی از اقوال حدیث ۱۶ باب ۲ جلد ۲۲ گفته شد.

۵) حدیث ۲۸ باب ۲ جلد ۲۲ که رحلت را دوشنبه ۲ صفر سال ۱۱ می‌داند نیز به علت مطابقت تاریخ مذکور با ۱۱ یا ۱۱/۲/۱۲ روز سه شنبه یا چهارشنبه، تأیید می‌شود.

قول دیگر در این حدیث که رحلت را روز ۱۲ ربیع الاول سال ۱۱ روز دوشنبه می‌داند هم تأیید می‌شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۹ یا ۱۱/۳/۲۰ روز شنبه یا یکشنبه است.

(۶) حدیث ۳۵ باب ۲ جلد ۲۲ که رحلت را روز ۱۲ ربیع الاول سال ۱۱ روز دوشنبه می‌داند تأیید می‌شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۲۹ یا ۱۱/۳/۳۰ روز دوشنبه یا سه شنبه است.

(۷) حدیث ۳۶ باب ۲ جلد ۲۲ که رحلت را روز ۱۲ ربیع الاول سال ۱۱ روز دوشنبه می‌داند تأیید می‌شود، چون تاریخ مذکور مطابق با ۱۹ یا ۱۱/۳/۲۰ روز شنبه یا یکشنبه است.

قول دیگر در این حدیث که رحلت را روز دوشنبه ۲ ربیع الاول می‌داند، اگر سال رحلت ۱۱ باشد تأیید می‌شود، چون مطابق با ۹ یا ۱۱/۳/۱۰ است. اما اگر رحلت را سال ۱۰ بدانیم رد می‌شود چون مطابق با ۱۹ یا ۱۰/۳/۲۰ روز جمعه یا شنبه است.

شاهد نهم: فتح مکه

(۱) حدیث ۲۲ باب ۲۶ جلد ۲۱، خروج پیامبر^(ص) جهت فتح مکه را در تاریخ ۲ رمضان سال ۸ هجرت روز جمعه می‌داند، به علت مطابقت تاریخ مذکور با ۸/۱۰/۵ روز شنبه، تأیید می‌شود.

(۲) حدیث ۷ باب ۲۶ جلد ۲۱ که تاریخ فتح مکه را در ۲۰ رمضان سال ۸ هجرت روز جمعه می‌داند، به علت مطابقت تاریخ مذکور با ۸/۱۰/۲۳ روز چهارشنبه رد می‌شود.

شاهد دهم: ولادت امام حسن مجتبی^(ص)

ولادت امام حسن مجتبی علیه السلام - در روز سه شنبه نیمه رمضان سال ۳ هجرت واقع شده است.

به طور کلی، در مورد سال ولادت ایشان دو قول وجود دارد: یکی سال دوم و دیگری سال سوم. از طرفی، در مورد روز ولادت (در هر دو سال) روز سه شنبه ذکر شده است.

(۱) با تطبیق تاریخ قمری بر شمسی می‌بینیم که اگر تولد در سال ۲ باشد، نیمه رمضان مصادف با روز شنبه یا یکشنبه (۲۲ یا ۲/۱۲/۲۳) می‌شود، در حالی که اگر ولادت سال ۳ باشد مصادف با روز پنجشنبه (۳/۱۲/۱۲) که با توجه به مقدمه سوم که ذکر کردیم می‌توان آن را با سه شنبه تطبیق داد. لذا قول ذکر شده در حدیث ۲ باب ۲۲ جلد ۴۴ بحار/انوار که ولادت را نیمه رمضان سال ۳ در روز سه شنبه می‌داند، مورد تأیید است.

۲) حدیث ۱۱ باب ۲۲ جلد ۴۴ نیز همین قول را که ولادت در سه شنبه نیمه رمضان سال ۳ بوده تأیید می‌کند و علاوه بر آن اشاره دارد به اینکه ولادت در سالی بوده که جنگ احد در آن اتفاق افتاده و می‌دانیم که جنگ احد در سال ۳ بوده است.

حدیث ۳ باب ۲۲ جلد ۴۴ نیز علاوه بر ذکر ولادت در سال ۳، ذکر می‌کند که امام مجتبی (ع) ۷ سال و ۵ ماه با پیامبر (ص) زندگی کرده‌اند، و این مطلب تنها در صورتی است که ولادت را در سال ۳ بدانیم. اما قولی که می‌گوید ولادت در رمضان سال ۳ و ۹ ماه قبل جنگ بدر بوده به دو علت رد می‌شود:

الف) جنگ بدر در سال ۲ بوده نه سال ۳ هجرت؛

ب) ۹ ماه قبل از جنگ بدر (که در رمضان اتفاق افتاده) مصادف با محرم می‌شود نه رمضان.

۴) حدیث ۱ باب ۲۲ جلد ۴۴ که اشاره به تاریخ ولادت در سال بدر و شهادت امام مجتبی در آخر صفر سال ۴۹ در سن ۴۷ سال و چند ماهگی دارد، نیز رد می‌شود، چون اولاً سال بدر سال ۲ بوده نه سال ۳ هجرت و ثانیاً در صورتی امام ۴۷ سال و چند ماه داشته‌اند که ولادت ایشان در سال ۲ باشد که رد شد.

۵) اقوالی که در حدیث ۴ و ۳۱ باب ۲۲ جلد ۴۴ اشاره دارند بر اینکه ولادت در سال ۲ بوده بعد از جنگ احد، مردود هستند، زیرا جنگ احد در سال ۳ هجرت بوده است.

نکته: با توجه به اینکه در بررسی تاریخ ولادت امام حسن سال ۳ هجرت مورد تأیید قرار گرفت. بر اساس حدیث ۳ باب ۲۲ جلد ۴۴ که اشاره می‌کند به اینکه امام حسن مجتبی (ع) ۷ سال و ۵ ماه با پیامبر (ص) زندگی کرده‌اند (احادیث دیگری نیز چنین مطلبی را ذکر کرده‌اند) نتیجه می‌گیریم که سال رحلت پیامبر (ص) سال ۱۱ بوده است.

شاهد یازدهم: تاریخ شهادت امام حسن مجتبی (ع)

در میان روایات متعدد روز پنج‌شنبه تنها روزی است که به عنوان روز شهادت بیان شده است. اما در مورد سال و ماه شهادت اختلاف است.

الف) در میان اقوال ذکر شده ۲ قول وجود دارد که با تطبیق بر تاریخ شمسی مورد تأیید هستند:

- (۱) در حدیث ۲ باب ۲۲ جلد ۴۴ شهادت حضرت روز پنج شنبه ۷ صفر سال ۴۹ تعیین شده که مطابق است با ۴۷/۱۲/۲۸ روز جمعه که با پنج شنبه سازگار است.
- (۲) در حدیث ۴ باب ۲۲ جلد ۴۴ به روز پنج شنبه آخر صفر سال ۵۰ اشاره شده که مطابق است با ۴۹/۱/۱۱ روز پنج شنبه که همان قول منقول در روایت است.
- (ب) اقوال دیگری که تاریخ آنها به دلیل عدم تطابق با تاریخ شمسی رد می‌شوند عبارتند از:
- (۱) حدیث ۲ باب ۲۲ جلد ۴۴ که شهادت را روز پنج شنبه ۷ صفر سال ۵۰ می‌داند که مطابق با ۴۸/۱۲/۱۷ روز سه شنبه است.
- (۲) حدیث ۳ باب ۲۲ جلد ۴۴ که شهادت را روز پنج شنبه ۲۸ صفر سال ۵۰ می‌داند که مطابق با ۴۹/۱/۹ روز سه شنبه است.

شاهد دوازدهم: تعیین سنّ امام حسن مجتبیٰ (ع)

(الف) با توجه به اینکه تاریخ مورد تأیید در ولادت امام مجتبیٰ روز سه شنبه نیمه رمضان سال ۳ (حدیث ۲ باب ۲۲ جلد ۴۴) معین شد و در تاریخ شهادت ایشان هم دو قول معین شد که عبارتند از ۷ صفر سال ۴۹ و آخر صفر سال ۵۰ هجرت، لذا معین می‌شود که مدت عمر ایشان یا ۴۵ سال و ۴ ماه و ۲۲ روز (اگر شهادت ۷ صفر سال ۴۹ باشد) یا ۴۶ سال و ۵ ماه و ۱۵ روز (اگر شهادت آخر صفر سال ۵۰ باشد) بوده است.

(ب) بنابراین تمام اقوالی که سن امام را ۴۸ و ۴۹ و ۵۰ سال ذکر کرده‌اند رد می‌شوند که عبارتند از:

- (۱) حدیث ۳۱ باب ۲۲ جلد ۴۴: قول ۴۹ سال؛
- (۲) حدیث ۲۶ باب ۲۲ جلد ۴۴: قول ۴۸ سال؛
- (۳) حدیث ۱۸ باب ۲۲ جلد ۴۴: قول ۴۹ سال و ۵۰ سال؛
- (۴) حدیث ۳ باب ۲۲ جلد ۴۴: قول ۴۹ سال و ۴۸ سال و ۵۰ سال؛
- (۵) حدیث ۲ باب ۲۲ جلد ۴۴: قول ۴۸ سال.

شاهد سیزدهم: تولد امام حسین^(ع)

۱) در حدیث ۱ باب ۱۱ جلد ۴۳ ذکر شده که ولادت امام حسین - علیه السلام - در تاریخ سه شنبه یا پنج شنبه، ۵ شعبان سال ۴ هجری است، و بیان می‌کند که ولادت امام حسین ۱۰ ماه و ۲۰ روز بعد از ولادت امام حسن - علیهما السلام - بوده و در تطبیق تاریخ به شمسی مشخص می‌شود که ولادت در ۵ شعبان سال ۴ مصادف با پنج شنبه (۴/۱۰/۲۲) است.

نکته دیگر این است که در صورتی فاصله بین تولد امام حسین ۱۰ ماه و ۲۰ روز بعد از امام حسن - علیهما السلام - می‌باشد که ولادت امام حسن مجتبی^(ع) در سال ۳ باشد (کما اینکه ما به همین نتیجه رسیدیم).

۲) با توجه به حدیث ۲۴ باب ۱۱ جلد ۴۳ که ولادت امام حسین^(ع) را در شب جمعه می‌داند، می‌توان مؤیدی به دست آورد بر اینکه ولادت در ۵ شعبان سال ۴ روز پنج شنبه بوده است نه روز سه شنبه.

۳) حدیث ۴۷ باب ۱۱ جلد ۴۳ نیز اشاره به واقع شدن ولادت در شب دارد که می‌تواند مؤیدی برای حدیث ۲۴ باب ۱۱ باشد.

۴) حدیث ۴۸ باب ۱۱ جلد ۴۳ ولادت امام حسین^(ع) را روز پنج شنبه ۳ یا ۵ شعبان سال ۴ هجرت می‌داند، که با تطبیق تاریخ مشخص می‌شود که ۳ شعبان سال ۴ مطابق با ۴/۱۰/۲۰ روز سه شنبه است و این قول رد می‌شود. اما ۵ شعبان دقیقاً مطابق با پنج شنبه و مورد تأیید است.

۵) در حدیث ۱۸ باب ۲۶ جلد ۴۴ نیز همان قول حدیث ۱ باب ۱۱ جلد ۴۳ ذکر شده که مورد تأیید بود.

۶) در حدیث ۱۵ باب ۲۶ جلد ۴۴ نیز همانند حدیث ۱ باب ۱۱ جلد ۴۳ ولادت را در ۵ شعبان روز سه شنبه یا پنج شنبه می‌داند که مورد تأیید بود. اما این حدیث دارای دو اشکال است: الف) سال ولادت را در ذیل حدیث عام الخندق بیان کرده که اشتباه است چون سال خندق سال ۵ هجرت بوده نه سال ۴ هجرت که در صدر حدیث سال ولادت ذکر شده است.

ب) در ذیل حدیث روایت شده که بین ولادت امام حسن و امام حسین - علیهما السلام - یک حمل، یعنی ۶ ماه، فاصله بوده است که لازمه این حرف این است که:

یک) ولادت امام حسن^(ع) نیمه رمضان سال ۳ نبوده، در حالی که ما تأیید کردیم که بوده است.

دو) اینکه ولادت امام حسین^(ع) در شعبان نبوده و آخر ربیع الاول سال ۴، مطابق با حدیث ۱۹ باب ۲۶ جلد ۴۴ بوده است. (البته بیان خواهیم کرد که این روایت نیز به علت عدم تطبیق با روز رد می‌شود).

۷) در حدیث ۱۸ و ۱۹ باب ۲۶ جلد ۴۴ قولی است که اشاره می‌کند به اینکه ولادت امام حسین^(ع) در آخر ربیع الاول سال ۳ هجرت بوده است. این قول گرچه با تطبیق تاریخ تأیید می‌شود (مطابق با ۳/۶/۳۱ یا ۳/۷/۱ روز چهارشنبه یا پنج‌شنبه) اما از آنجایی که ثابت کردیم که ولادت امام حسن^(ع) در نیمه رمضان سال ۳ بوده رد می‌شود، چون لازمه‌اش این است که امام حسین^(ع) ۶ ماه قبل از ولادت امام مجتبی^(ع) متولد شده باشند.

۸) در حدیث ۱۹ باب ۲۶ جلد ۴۴ قول دیگری است که تاریخ ولادت را ۳ شعبان سال ۴ روز پنج‌شنبه می‌داند دارای دو اشکال است:

الف) با تطبیق تاریخ بر تقویم شمسی سازگار نیست، زیرا تاریخ مذکور مطابق است با ۴/۱۰/۲۰ روز سه‌شنبه.

ب) از طرفی در ذیل این قول علت تأیید ۳ شعبان روز پنج‌شنبه را برای ولادت، دعای روز سه‌شنبه می‌داند که در این دعا اشاره دارد بر اینکه... «و هو مولد الحسین» و چنین استدلالی بدیهی البطلان است.

۹) در حدیث ۱۹ باب ۲۶ جلد ۴۴ قول دیگری است که تاریخ ولادت را ۱۳ رمضان سال ۳ روز پنج‌شنبه می‌داند که رد می‌شود، چون اولاً، تاریخ مذکور مطابق است با ۳/۱۲/۱۰ روز سه‌شنبه است. ثانیاً، با ولادت امام حسن^(ع) سازگاری ندارد.

۱۰) در حدیث ۱۹ باب ۲۶ جلد ۴۴ قول دیگری است که تاریخ ولادت را ۵ جمادی الاولى سال ۴ هجرت می‌داند که تاریخ مذکور مطابق با ۴/۷/۲۳ روز سه‌شنبه است.

در ذیل همین قول اخیر اشاره می‌کند که مدت حمل امام حسین - علیه السلام - ۶ ماه بوده است (این مطلب تقریباً اجماعی است). با توجه به اینکه در تاریخ‌های مذکور در ولادت امام حسین^(ع) فقط ۵ شعبان سال ۴ مورد تأیید قرار گرفت، نتیجه می‌گیریم که حدیث ۲۱ و ۴۶ باب ۱۱ جلد ۴۳ که فاصله بین ولادت حسنین - علیهما السلام - را ۶ ماه و ۱۰ روز ذکر کرده‌اند رد می‌شود، زیرا با توجه به اینکه ولادت امام حسن^(ع) در نیمه رمضان سال ۳ بوده، فاصله بین ولادت ایشان ۱۰ ماه و ۲۰ روز است که حدیث ۱ باب ۱۱ جلد ۴۳ نیز بدان اشاره کرد.

شاهد چهاردهم: ایام نهضت امام حسین (ع)

در حدیث ۲ باب ۳۷ جلد ۴۵ ذکر شده که امتناع امام حسین (ع) از بیعت با یزید در شب شنبه، سه روز مانده به اتمام رجب سال ۶۰ بوده، اما ما با تطبیق تاریخ به این نتیجه می‌رسیم که ۲۷ رجب سال ۶۰ مصادف است با چهارشنبه (۵۹/۲/۱۵)، پس این قول معتبر نیست.

در همین حدیث در ادامه بیان می‌کند که ورود امام حسین (ع) به مکه در جمعه ۳ شعبان سال ۶۰ بوده، در حالی که این تاریخ مصادف با سه شنبه (۵۹/۲/۲۱) است.

همچنین ذکر می‌کند که خروج و قیام مسلم بن عقیل در کوفه در تاریخ سه شنبه ۸ ذیحجه سال ۶۰ بوده و روز بعد، یعنی چهارشنبه به شهادت می‌رسند، و ما با تطبیق تاریخ می‌بینیم که ذیحجه سال ۶۰ مصادف با شنبه (۵۹/۶/۲۰) است.

در خاتمه هم اشاره می‌کند که امان نامه بردن شمر برای ابالفضل العباس در شام پنج شنبه ۹ محرم سال ۶۱ بوده و روز عاشورا نیز در جمعه یا شنبه بوده در حالی که تاریخ مذکور مصادف با دوشنبه (۵۹/۷/۱۹) است.

شاهد پانزدهم: روز واقعه عاشورا

۱) در حدیث ۱۶ باب ۲۶، جلد ۴۴، مرحوم مجلسی بعد از ذکر سه قول (جمعه، شنبه و دوشنبه) در روز واقعه عاشورا بیان می‌کند: «عامه می‌گویند که عاشورا روز دوشنبه بوده» که این قول باطل است و بدون دلیل، چون محرم آن سال، چهارشنبه شروع شده؛ لذا نمی‌شود گفت که شهادت روز دوشنبه بوده است.

به طور کلی، به نظر می‌رسد که استدلال ایشان اساساً باطل است زیرا: اول محرم سال ۶۱ مصادف است با یکشنبه (۵۹/۷/۱۱)، نه روز چهارشنبه؛ و به نظر می‌رسد که اگر ایشان تطبیقی بین تاریخ قمری بر شمسی انجام می‌دادند به راحتی متوجه می‌شدند که اول محرم سال ۶۱ روز یکشنبه بوده نه چهارشنبه؛ و همچنین روز عاشورا روز دوشنبه بوده نه جمعه، در این صورت ایشان مرتکب این استدلال اشتباه برای رد کردن این قول نمی‌شدند (این اشتباه یکی از عواقب شمسی نگاه نکردن به تاریخ قمری است).

۲) در حدیث ۲ و ۳ باب ۳۷، جلد ۴۵ نیز سه قول در روز عاشورا ذکر کرده است (جمعه و شنبه در حدیث ۲ و چهارشنبه در حدیث ۳) که بطلان آن بیان شد.

(۳) همچنین در حدیث ۲۱ و ۲۸ باب ۳۷ نیز روز عاشورا را شبیه بیان کرده‌اند که بطلان آن روشن شد.

شاهد شانزدهم: تعیین سن امام حسین (ع)

با توجه به تاریخ‌های مورد تأیید در ولادت و شهادت امام حسین - علیه السلام - (یعنی ولادت در ۵ شعبان سال ۴ و شهادت در ۱۰ محرم سال ۶۱) نتیجه می‌گیریم که عمر شریف ایشان ۵۵ سال و ۵ ماه و ۵ روز بوده است. بنابراین تمام اقوالی که سن ایشان را غیر این بیان کرده‌اند رد می‌شوند. این اقوال عبارتند از:

- (۱) حدیث ۲۸ باب ۳۷ جلد ۴۵: قول ۵۸ سال؛
- (۲) حدیث ۴ باب ۳۷ جلد ۴۵: قول ۵۹ سال؛
- (۳) حدیث ۲ باب ۳۷ جلد ۴۵: قول ۵۴ سال و ۶ ماه؛
- (۴) حدیث ۱۹ باب ۲۶ جلد ۴۴: قول ۵۷ سال و قول ۵۶ سال و چند ماه؛
- (۵) حدیث ۱۶ باب ۲۶ جلد ۴۴: قول ۵۶ سال و چند ماه؛
- (۶) حدیث ۱۵ باب ۲۶ جلد ۴۴: قول ۵۰ سال و قول ۵۶ سال و چند ماه و قول ۵۷ سال و چند ماه و قول ۵۸ سال.

منابع

- ابن کثیر دمشقی، ابوالفداء اسماعیل بن عمر القرشی. (بی تا) *البدایة و النهایة*، بیروت: مکتبه المعارف.
- خمینی، سید حسن. (۱۳۸۸) *۵۵ مقاله*، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، چاپ اول.
- _____ . (۱۳۸۶) «تبیین مستندات فتوای امام خمینی (س) در مسأله استظلال»، *پژوهشنامه متین*، شماره ۳۶.
- مجلسی، محمد باقر. (۱۴۲۹ ق) *بحار الانوار*، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات.
- «نرم افزار تبدیل تاریخ ۱۵۶۰ ساله»، برنامه نویس مصطفی هاشمی، تهران: اسفند ۱۳۸۶.
- «نرم افزار تبدیل تاریخ ۴۰۰۰ ساله»، برنامه نویس مصطفی هاشمی، تهران: اسفند ۱۳۸۶.
- «نرم افزار هفت آسمان» (دایرة المعارف جامع نجوم)، تهیه شده در مؤسسه فرهنگی یاسین.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.